

káprázatos barcelonai Sagrada Familia (itt amúgy szakrális palotának nevezik), szintúgy Izrael legendás Maszada erődje, a rózsaszín Petra sziklába vésett épületegyüttese, vagy éppen a Tádzs Mahal, a hófehér márvány mauzóleum. Az Egyesült Államok itt látható épületeinek nagy hányada is inkább a modern kor sajátos katedrálisa - nagyságuk azonban vitathatatlan.

Ami közös mindegyikükben, hogy nagy élmény lehet szemtől-szemben látni őket, és igen érdekes még így is, e lapokon ismerkedni velük. A tény, hogy ezer építmény ismertetése sorakozik képekkel és szövegekkel mindössze 480 nagyalakú oldalon, illetve csak egy-egy fényképnek, és mellette néhány mondatnak enged teret. E képek és szövegek nagy többsége megkapóan idézi

meg az építmény hangulatát, olykor valamicskét a történelmi háttérükből is. És nagy érdeme e kötetnek, hogy benne olyan alkotások sorát láthatjuk, különösen a távolabbi földrészeken – emeljük ki a többnyire mostohán kezelt Fekete Afrikát –, de még Európában is, amelyekkel sokan most találkoznak először.

Osman Péter

GEOFFREY C. WARD & KEN BURNS

A jazz története

JLX Kiadó, 2006

Különleges remekmű ez a kötet. Ha valaha megpróbáljuk öszszegezni az utókor számára, mi jellemezte legjobban a csodálatos és százszor elátkozott 20. századot, a legkarakteresebb pozitív vonásai között feltétlenül ott kell lennie annak a kultúrának, amit a jazz – hivatalos magyar írásmódján dzsessz – jelent. A dzsessz sokkal több, mint zene: nagyon jellegzetes életérzést fejez ki, hívei számára pedig életfelfogást, gyakran többé-kevésbé életmódot is. Mi sem jellemzőbb erre, mint hogy mekkora hatással volt a 20. század arculatának formálódására az ún. dzsesszkorszak, amelynek természetesen e kötet is nagy fejezetet szentel, s amely oly erősen hatott az I. világháború utáni idők Nyugat-Európájára is kultúrában és életmódban. És a dzsessz a ze-

nében is különleges helyet foglal el. Zenésztől hallottam az elmarasztalást, hogy a közönség nem igyekszik eléggé megszeretni a kortárs zenét. A klasszikus dzsesszhez aligha kellett ilyen igyekezet: megjelent, az emberek rögtön magukénak érezték, beleszerettek, és diadalmenete azóta is töretlen. Persze a mind újabb

áramlatok – olvashatjuk, tudjuk – itt is megjelentek.

A kötet a dzsessz egyik legfényesebb állócsillaga, Duke Ellington szavaival kezdődik: „Azt mondhatjuk, hogy a jazz a szabadság mércéje... Az Egyesült Államokban megfogalmazták a szabadság és függetlenség néhány alapelvét, és a jazz is ezekből jött létre. E zene annyira szabad, hogy ebben az országban sokak szerint ez az egyetlen tökéletes módja a szabadság kifejezésének.” Beljebb, Wynton Marsalis, akit a legismertebb dzsesszenésznek mond Amerikában, így beszél: „A jazz zene az önkifejezés szabadsága. Egyszerre jelenti a kényelmes ott-hont és a kifinomult, keresett stílust. A jazz tárgyiasítja Amerikát. Olyan művészeti forma, amelynek segítségével fájdalommentesen

megérthetjük magunkat. Tanulhatsz önmagadról, és közben jól érzed magad. Ezt teszi velünk a jazz zene.”

Ahogy olvassuk és nézegetjük ezt a témájához illően szép, nagyívű kötetet, egyre inkább tapasztaljuk, hogy túlságosan is szerény a fülszövege, mondván, hogy benne a szerzők az amerikai zene történetével ajándékozzák meg az olvasót. Azzal is, de ezen túlmenően általa úgyszintén az amerikai kultúra és élet egy nagy

szeletének történetével, amelynek kisugárzásai, hatásai erőteljesen formálták Európa életét is. Aki szereti a dzsesszt, annak ez a műfaj bibliája. Akit érdekel a 19-20. század (kultúr)története, annak is alpmű, amely egy sajátos, és sokat megmutató nézőpontból, e műfaj történetén át mutatja meg Amerika világát. Ennek is, annak is egyben gazdag képtára: amint olvashatjuk, több mint ötszáz, máshol nem publikált fényképet láthatunk benne. Amúgy olvas-

mányuk is remek, még olyannak is, akit kevésbé érdekel ez a zene. És csak egy elemet kiragadva az itt található hatalmas, rendkívül érdekes, sokszínű tudáshalmazból arról, hogy milyen szerteágazó e műfaj szereplőinek világa, és milyen meglepetésekkel szolgál: vajon hányan tudják mifelénk, hogy az egyik legnagyobb világsztárja, Benny Goodman eredeti neve Guttman Benő volt?

Osman Péter

SEBASTIANO SOLDI

Az ókori Közel-Kelet művészete

Corvina Kiadó, 2006

– A művészet története sorozat

Kiemelkedő szellemi értéket kínáló sorozatot indított a Corvina Kiadó: 16, a tartalmában és a kiállításában egyaránt impozáns kötetre tervezett áttekintést a művészet történetéről. Összességében több év alatt jelenik meg (sajnos!), közülük egyelőre kettőnek örülhetünk – az itteni mellett az Érett reneszánsz és manierizmus c. albumnak. Ezek külön-külön is, és együtt még inkább meggyőznek arról, hogy ez a sorozat kincse lesz mindenkinek, akit vonz ez a témakör.

Ex oriente lux. E sokértelmű mondás a mottója is lehetne a sorozat első kötetének, hiszen ez arról szól, hogyan kelt fel az ókori

Közel-Keleten a művészetek napja, hogy majdan beragyogja a később-

bi európai civilizáció egész világát. Ezt eddig is tudtuk, de más tudni, és megint más látni, elmerülni az akkori művészetek sokszínű gazdagságában, és megismerkedni sok olyan részlettel, alkotással, az alkotók világával kapcsolatos tudnivalóval, amelyről sokunknak eddig nem, vagy csak részben volt tudomásunk. Ex oriente lux: bár a kötet címe és szűken vett tárgya a művészet története, valójában izgalmas, széles képet ad arról is, hogyan születtek meg a Közel-Keleten az ismereteink szerinti első fejlett civilizációk, hogyan alakították ki, és örökítették át az utánuk jövőkre a mind fejlettebb kultúrát a